List 8. **NOVICE** Tečaj XXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 19. februarja 1868.

Gospodarske stvari.

Kaj se tudi drugod dela za povzdigo kmetijskega poduka.

Družba kmetijska dunajska je imela 12. dne t. m. svoj veliki zbor. Iz obravnav zborovih naj povemo to, kar utegne tudi našim deželam zanimivo biti.

V Hinterbrühl-i je za doljno Avstrijo gozdnarska šola; ker pa jej pomočí manjka, zato je zbor prosil pomočí cesarsko namestništvo.

Da bi se osnovale učilnice za učenje kmetijskih rečí (po izgledu učilnice v Mödlingu) je opát Helferstorfer sledeče nasvetoval: 1) glavni odbor družbe kmetijske naj si kolikor more prizadeva za to, da se več takih učilnic osnuje; 2) v tacih šolah naj se učé natoroznanske in kmetijske rečí; 3) c. kr. vlada naj se naprosi, da na to dela, da se a) v novo šolsko postavo nauk natoroznanstva v ljudske šole se vé da po domače (populaer) vzame, b) v učilnice za preparande pa zdatni nauk iz natoroznanstva in kmetijstva vpelje; 4) kmetijska družba in poddružnice naj pripomorejo, da se take učilnice osnujejo in podpirajo; 5) ministerstvo kmetijstva in deželni zbor naj se naprosita podpore iz državnega in deželnega denarja; 6) glavni odbor družbe naj se pooblastí, da sme v službo vzeti učenika, kteri potovaje po deželi podučuje ljudstvo v kmetijstvu. — K predlogu 5. poprime minister kmetijstva grof Potocki besedo ter pravi, da sam ob sebi ne more zagotoviti denarne pomočí iz državne blagajnice, ker o tem mora tudi državni zbor pritrditi; on sam bo storil, kar le je mogoče, ker vse svoje močí hoče napeti v prid kmetijskemu napredku; vse pa, kar bo zarad kmetijskega nauka delal, delati hoče v soglasji s kmetijskimi družbami. — Vsi Helferstorferjevi predlogi so bili sprejeti, le poslednji 6. z nekolikošno premembo po nasvetu Papstovem.

Sadjereja kmetova sreča, — pravda njegova nesreča.

Iz Dola. — Ker nam drage „Novice“ malokdaj iz naše doline kaj poveste, akoravno vas prav skrbno čitamo, vam tukaj povemo nekaj od sadjereje, nekaj pa odkodi to, da so kmetje naši tolikokrat k pravdi prisiljeni in da jih zavoljo tega toliko ob svoje premoženje pride?

Učitelj. Kaj, učenci! ali vas nič ne veselí sadjereja, ki smo se je lani teoretično (iz bukev) učili, zraven pa zdihovali, po prostorčeku ali njivici, koder bi se bili radi praktično učili, kako se mora z mladimi drevesci ravnati. Večkrat sem naše soseskine možé nagovarjal, naj bi nam dali prostorček, al, žalibog! moje besede bile so le glas vpijočega! — Ali ni morebiti dolska dolina primerna za sadjerejo? Mislim, da pripravniše ni. Otročiči! ako Bog dá, vam obljubim, da se bomo za naprej sadjereje praktično učili, kajti namenil sem kos njivice, ktero od svojih pičlih dohodkov rabim za zelnik, odtrgati ter v vaše in moje veselje obrniti. Tje bomo peške sejali, le pridno jih nabirajte in nosite; ako je božja volja, bomo se že letos koj v spomladi pričeli učiti umne sadjereje.

Učenec France. Letos bode pač še jalova z naše sadjerejo, ker nimamo še dreves; če zdaj še le peške nabiramo, ne morete gospod učenik čudežev delati, da bi iz posejanih po snegu do kresa že drevesca izrastla.

Učitelj. Ker vidim, da vas res veselí sadjereja, pa ne morem čudežev delati, da bi mahoma nam zrastla drevesa, bodem si za ta čas, dokler svojih ne zredimo v drevesnici šolski, prizadjal, da od umnega in marljivega sadjerejca gosp. Jožefa Vodeta iz Dolskega, kterega je tudi naša c. k. kmetijska družba med svoje ude vzela — vem, da ga vsi poznate — dobim kakih 100 ali pa še več drevesec mnogih plemen, ktere mi je že obljubil. Ta mož res zasluži, da se njegovo ime zapiše v zlate bukve pridnih sadjerejcev, kajti on daje okolici lep izgled, pa tudi brezplačno daruje ljudem drevesca, kterih brez števila zareja, pa tudi, kakor sem sam videl, po hribih si prizadeva, divjake cepiti. Ali vas ne bode veselilo, učenci, kadar se bo tudi od vas kaj takega govoriti smelo? Da! Potem še le bode lepa naša domovina v prijazen vrt se spremenila.

Janez. Od kod pa vendar to pride, da marsiktero leto drevje ne obrodí?

Učitelj. Krive so tega mnogotere okoliščine: prehuda zima, škodljivi vetrovi in deževje, kadar drevje cvetè. Ako ob cvetenju dež in vetrovi nagajajo, cvetje odpade, očrvoví se itd., in tako tisto leto ne dobimo nič sadja. Nektero leto tako vreme le zgodnje, drugo leto pa pozno cvetje poholomasti; in to storí, da nam vendar enih ali druzih sadonosnic sadje ostane. Zato le skrbimo, da si zasadimo raznih plemen drevesa in to povsod, kjer le je pripraven kraj za-nje.

Janez. Jaz imam veliko veselje do sadjereje; al na našem vrtu ni prst za sadonosnice. Lansko leto sem raznih pešek posadil, le jabelčne so ozelenéle. Tudi drevesca, ki nam jih je dal gori pohvaljeni sadjerejec, le žalostno hirajo.

Učitelj. Jabelčna drevesa, in po takem tudi peške, raje od druzih rastejo. Hruševe in kutne peške pa je treba, predno se potaknejo, nekaj časa namakati, in najboljše je, po rešetu jih dobro drgniti, da se lož zgubí, ki se vnanje lupine kakor lim drží; potem se peške v zemlji lože razmočijo. Kar se pa drevesec tiče, o kterih si rekel, da slabo rastejo, so ali v prepusto

zemljo ali pa sicer napačno vsajena. Dostikrat sem se prepričal, da le malokdo drevje prav saditi zná. Mnogi si nakopljejo, rekel bi, nasekajo sadežev, ki le malo sesavek — tankih koreninic — imajo, ter jih potaknejo v globoke jamice, klobukovi štuli podobne, pa potem še drevesca prav trdo zateptajo. Tako vsajeno drevo more tako malo rasti, kakor tele sesati, ako mu gobec zavežeš. S čem neki in kje si bo živeža iskalo? Jamo je treba napraviti plitvi skledi enako, bolj na široko, kakor globoko, in ne v mrtvo zemljo, da se korenine raztegniti in živež srkati morejo. Kdor drevesa sadí v ozko globoko jamo, sadí jih kakor jetnike v tesni zapor. Take zasadbe rast ni mogoča.

Jože. Ali ne bi bilo prav, ko bi se prav globoka jama skopala in preobilna z dobro prstjo zasúla? V tako jamo zasajeno drevo, mislim, bi moglo prav spešno rasti?

Učitelj. Včasi smo tako delali, pa skušnja nas je od tega odvrnila. V tako jamo globoko vsajeno drevó požene korenine po živi zemlji, prav veselo in vspešno v začetku raste, dokler iz bližnje zemlje kaj živeža dobiva; pa korenine, ne da bi na širokost po živi zemlji lezle, se le v globokost, v mrtvo zemljo vrivajo; tù pa ne najdejo več živeža; drevo postane v malo letih klaverno, začne bolehati in vsahne. — Veliko podukov imamo, kako drevje saditi; boljše pa je, vam vse to djanski pokazati. Prihodnjo spomlad kakor sem že omenil, dobimo od gospoda Vodéta, drevesec, in takrat vam bom pokazal jame kopati in drevje saditi kakor gré. — Celó neumen kmet bi bil, kteri ne vé, da je plevelno žito pleti treba, krompir, koruzo itd. okopavati, da obilnega pridelka dajo, al vendar mnogo kmetovalcev pa misli, da drevesa ne potrebujejo nobene postrežbe. Ravno ta pomota pa, zraven tega, da se drevje prav ne sadí, je kriva, da sadjereja zastaja, in nam toliko dobička ne prinaša, kakor bi môgla. Potreba je saj prva leta, dokler se drevo dobro ne vkorenini, spomladi okopavati ga, da se po razrušeni zemlji korenine lože razlezejo, dež lože do njih premoči, in da živeža tudi iz zraka dobivajo. Tudi to delo vam bodem pokazal; lotite se ga potem domá, kteri imate že mlade sadonosnice ali pa drevje, ki slabo raste.

Matija. Al to bi nam preveč časa jemalo, pa bi tudi trave škoda bilo, podkopavati jo.

Učitelj. „Čič nima nič“; tako se v abecedniku učimo; prav taka je tudi tukaj. Iz nič ni nič. Saj tudi mlada živina posebne postrežbe potrebuje, dokler ne doraste in ni za popolno rabo: žrebeta moramo najmanj tri leta krmiti, predno so in to še le za lahko vprego; jaz pa skozi in skozi trdim, da zdravo, žlahno jabelčno drevo več dobička dá, če 30 let stojí, kakor cesarjev najlepši kónj, ako bi ravno toliko let živel. Drevó se okopava prva leta v 5 minutah za celo leto; trave bi res, če bi sto in sto dreves imeli in jih okopavali, nekoliko potrošili; al pri 20 ali 30 drevescih ne bi znesli čez koš trave, pridelali bi pa 15 košev sadja!

France. Naš atej drevje lepo oskrbujejo, pa jim vendar nektero vsahne; kako je to?

Učitelj. Stariši tudi na zdravje otrók skrbno pazijo, in vsak umen človek se ogiblje vsega, kar bi mu zdravje podkopalo, vendar pride bolezen in smrt včasih brez krivde nas samih. Kmalu se človeku, kakor tudi drevesu kaj naključi, kar ga pod koš spravi. Drevesu more krtnica, miš ali kak drug mrčes korenine spodjesti, ali dobi kako rano, ktera se mu ročno ne zaceli, posuší itd. Pri nekterem drevji pa je tudi to-le morebiti napčno, da se je sadonosnik prva leta zasadil s cepiči (pelcarji) najžlahnejega plemena za cepljenje iz raznih in toplejših krajev od našega; takim pa se naše bolj mrzlo podnebje ne prilega, in tako se ta drevesca sušé. Pa, če tù in tam kako pod zlo gré, vendar ne smemo jenjati po mnogih skušnjah sadonosnic rediti. Saj tudi vas čez sto učencev učim, in znabiti, da se vas bode komaj dvajset izobrazilo, kakor želimo, pa vendar še zato šole ne bomo podrli.

Jože. Po tem takem ne bo nikoli žlahnega plemena sadje od druzih krajev pri nas rodilo?

Učitelj. Bo že, bo že, pa drevje moramo našega ozračja polagoma privaditi, kakor smo že mnogotera drevesa privadili. Ako iz bolj prijetnega kraja prinesen cepič na divjak cepim, iz tega čez eno ali več let na druzega, in iz druzega na tretjega prenesem, bo tretje drevo stanovitno, kakor domače. Toda take skušnje ne gredó za kmeta, kteri želí hitro trdnega drevja si zarediti; temuč le za vrtnarje, ki so po širokem s sadjerejo pečajo. Vam tedaj svetujem, cepiče za cepljenje iz domačih odraslih, rodovitnih in žlahnih dreves jemati, in sadonosnice saditi po mojem poduku; tako bomo sčasoma sadja dovolj imeli, in spremenila se bo naša dolina v lep raj, kterega vam in sebi privoščim.

(Konec prihodnjič.)

Starozgodovinske stvari.

Kakošnega rodú so bili starodavni Karpiani?

Spisal Dav. Trstenjak.

(Konec.)

V ktere kraje rimskega cesarstva so Karpiani bili naseljeni, tega ne pové nobeden starih pisateljev odločno, — gotovo v Panonijo, ktera je velika bila in široka in tudi zarad pogostih bojev zeló opustošena. Mogoče je, da so tudi dobili sedeže na traško-ilirskem polotoku, ker Moses Chorenensis (rodil se 370., umrl 489. leta) pripoveduje, da v Trakii prebiva sedem slovanskih plemen. Morda iz teh preseljenih Karpianov izhaja imenitna rodbina Upravdov, iz ktere je 474. leta en Upravda prišel v Byzant in iz prostega vojščaka postal cesar pod polatinčenim imenom „Justin.“ Ta je svojo sestro Biglenico, ženo kmeta Iztoka, in njenega sina Upravdo poklical iz mesta Vederiana v Macedoniji v Byzant, in ta Upravda je pod polatinčenim imenom „Justiniana“ postal iztočnorimski cesar in eden najučenejših zakonodajalcev stare dôbe. [1]) Prazne in zapuščene sedeže Karpianov so gotovo obsedli Hrvatje, ker Konstantin Porphyrogenit [2]) piše, da so Hrvatje tadaj, ko je Atila mesto Solinum v Dalmacii premagal (to je bilo 449. leta), stanovali pod Karpati, odkodar so 630. leta se vzdignili in današnje Hrvatsko in Dalmacijo obsedli.

Da je podkarpatska pokrajina bila slovanska v onem času, potrjuje že večkrat omenjena okoliščina poslaništva Grka Priska. On je 448. leta šel iz Byzanta v Atilov tabor skoz močvirni svet prek reke Tise. Domanji prebivalci, toraj ne Huni, so mu nasproti prišli in mu ponujali pijačo, ktero so imenovali med (μέδος) in pa kamoš (κάμος), bila je poslednja iz ječmena. Ker so pivo iz ječmena tudi stari Panoni, kakor Athenaeos sporočuje, imenovali kamoš, tedaj so Panoni ravno tako gotovo bili Slovani kakor prebivalci podkarpatski ob času Atilovem.

Ko je Athenaeos pisal svoje bukve „Deipnosophistae“ 230. leta po Kristusu, ni še bilo Karpianov na desnem bregu Dunaja, ker so, kakor smo čuli, še le 292—295. leta se na rimsko zemljišče preselili. Vendar že za Athenaja se je rabila beseda kamoš za pijačo

[1]) Theophilos pri Procop. „Hist. arc.“ ed. Venet. 344—366.
[2]) Const. Porphyrog. „De admin. Imper.“ cap. 30.

iz bara in ječmena v rimski Panonii. Že dvakrat sem skušal to besedo razložiti, in sem postavil za razlago koreniki: kam — kom (kamiti = čamiti, variti — pariti — paliti, ali pa: komiti = tolči, lušiti, pinsere, tundere, decorticare), tako, da kamoš pomenja ali varjenko, parenko, palenko, ali pa tolklo, tolkovca.

Ker srbščina še pozná poznamenovanja: komovica, komovača, pijača iz komin, komušk — mehenic (Hülsen), tedaj bi se posebno poganjal za izpeljavo iz: komiti pinsere, tundere, decorticare, in rekel bi, da *καμος* — kamoš pomenja to isto, kar grško-latinska: *πτισανη*, ptisana, „enthülste Gerste" in pa: „Trank daraus" od *πτισσω*, enthülsen, schrotten, pinsere, tundere decorticare.

V enakem smislu so tudi drugi narodi stvarjali poznamenovanje za pijače, na primer: Latini in Gali; to potrjuje beseda brisa. (glej „Novice" 1867. list 51.)

Že Diefenbach je omenil, da slovenski o je bil v stari dôbi še večidel a, zato oblika kamoš, za komuš. To nam tudi potrjujejo osebna imena na rimsko-slovenskih kamenih, kjer nahajamo: Magimar, Magurs itd. za: Mogimar, Mogurs.

Zato tudi še drugo poznamenovanje za pijačo iz zobi — žita pri starih Panonih nahajamo v obrazilu: sabajum = zabaj — zobaj, in cesarja Valensa, kteri je to pijačo rad pil, s priimkom: sabiarius = zabiar — zobiar *(Amm. Marcell. XXVI. 8. Hieronym Comment. in cap. XIX. Esaiae).*

Kako so Nemci pivo po žitu ječmenu, iz kterega so jo varili, imenovali: bier, cerevisia, bior, beor, ber, biar, bjar, beria, baris, barley, hordeum, ječmen v različnih germanskih narečjih, tako tudi panonski Slovani „ex frumento paupertinum potum" — zabaj, zobaj, iz zabi — zobi, frumentum, Fruchtkörner. Tudi po posodah, v kterih so pivo delali, ali v ktere so jo vlivali, so postala poznamenovanja za pivo, zato najdemo: „theutonicus potus: cibiriaticon = cerevisia" *(Dufresne s. v.)* gotovo od besede: zuber = čeber, primeri koroškoslov. koritnjak po Jarniku: ol, Steinbier.

Starodavni Panoni so tedaj rabili sledeča poznamenovanja za pijače: *πινον* = pino — pivo, *παραβια* = paravia, parovina, parenka, palenka, *καμος* — kamoš = komovica, sabajum = zabaj zobaj.*) Paravio so Panoni tudi parili iz „conyze", Dürrwurz, bolšinec.

Tako bi sopet nove dokaze dobili, da so Slovani že pred 6. in 7. stoletjem po Kristusu v Panonii in Noriku stanovali, in da so že oholi Rimljani pokušali slovansko mišico.

*) Stari Kelti so pivo iz ječmena imenovali: *κόρμα*, *κούρμι*, *κούρμιδ* (Athenaeos po Posidoniu IV. cap. 13). Diodor (V. 26) sicer piše, da so Kelti pivo imenovali *ζύθος*, zythum; al Strabon (17) pravi, da tako je tudi imenujejo Lusitanci in Aleksandrinci. Plinij in Hieronym pa je prilastujeta Aigyjočanom. Strabon celó pravi, da je *ζυδος* bila pijača iz želoda. Ulpian (Dig. III. 63, 6.) pripoveduje, da je zythum bil narejen „vel ex hordeo vel ex tritico vel ex pane." Ali ne bi se smelo pri besedi *ζύδος* misliti na slov. ženta, žonta, tropinovec, iz korenike: ženti, *σφιγγειν*, prešati.

Pis.

Politične stvari.

Ali bode zdaj drugače?

Resnične besede piše „Reform" in Bog daj, da ne bi bile glas vpijočega v puščavi, ko pravi:

To je žalostno pri nas in vnanji svet se iz tega norca dela, da z vsako novo prenaredbo v postavah tako delamo kakor da bi bila čisto nova iznajdba, o kteri drugi svet nič ne vé, čeravno take postave že zdavno imajo drugod. Pri nas mora za novo veljati to, kar drugod vrabci že po strehah čvrčijo! Namesti da bi se drugod vpeljane in po skušnjah potrjene postave pri nas le prepisale in vpeljale, se prevdarjajo in posvetujejo desetkrat in zapravlja se s tem čas in denar, kteri se iz davkov jemlje. Pri nas je, saj dosihmal, vse prav po polževo lezlo: kaka komisija je najpred snovala novo postavo morebiti mnogo mesecev; po tem je ministerstvo o njej sklepalo; zdaj je prišla v državni zbor; tù jo je odbor v pretres vzel, potem še le je prišla na sito celemu zboru, in tù se je točka za točko, beseda za besedo pretresala, dolgi govori so se pletli za vsako malo stvarco; ako je bila na posled sprejeta v zboru, so jo ministri še enkrat prekuhovali v svojem zboru, predno so jo dali cesarju v potrjenje. Da! to je strašno dolga pot pa draga, draga — in nazadnje smo dobili kaj, kar je v druzih državah že davno vpeljano.

Bo li to zdaj drugače? — Nekteri od novega parlamentarničnega ministerstva pričakujejo čudežev. Ljudstva ne zahtevajo, da bi ministri čudeže delali; ljudstva so zadovoljna z navadnimi človeškimi deli, in taka dela ne potrebujejo nobenega izrednega delovanja, ktero bi presegalo človeško moč; saj ima svet dosti izgledov, kako naj se ljudstva vladajo, da bo njim prav, pa tudi dobro vladi: vest, pravica in poštene skušnje v vsem naj so voditeljice, pa gré vse lahko. Dolgo so nas v Avstrii pitali le z načeli (principi), vendar se nikoli nismo najedli, da bi bili siti, še manj pa smo se vdebelili. Skrajni čas je, da iz „lepih principov" kadaj sad dozorí! Ali so novi ministri možje za to, to bo še le skušnja učila. Ljudstva so trezna in ne hvalijo dneva pred nočjó.

Ozir po svetu.

Pregled zemlje.

Površje zemlje iznaša 9 milijonov in 280.000 zemljepisnih milj; med temi je suhe (kopne) zemlje samo 2 milijona in 434.000 milj, vse drugo je voda.

Prebivalcev na zemlji po najnovejšem številjenji je okoli 1350 milijonov, kteri govoré, kolikor je dozdaj znano, 3064 jezikov in priznavajo 1100 vér, med temi je katoličanov 173 milijonov, pravoslavne vere (starovercev) 80 milijonov, protestantov 83 milijonov, židov (judov) 5 milijonov, muhamedancev 160 milijonov, vsi ostali so pogani (ajdi).

Srednja starost človeška je 33 let. Četrtinka otrók umrje pred 7. letom, polovica njih pred 17 letom. — Od 100 ljudí jih le 6 doživí 60. leto in čez, med 500 ljudmí le eden 80. leto in med 1000 le eden 100 let. — Vsako leto, ako ne razsajajo obširne kuge, umrje blizo 33 milijonov ljudí, po takem jih umrje vsaki dan 91.000, 3730 vsako uro, 60 vsako minuto. V tem pa se rodí vsako leto okoli 41 milijonov ljudí, ako ni vojská, kug in druzih nezgod po svetu.

Slovansko slovstvo.

* *„Slavjanski razgovori"* v vseh glavnih slovanskih narečjih (ruskem, poljskem, českem, bulgarskem in srbsko-hrvaškem sè cirilico in latinico) se imenuje knjiga, 20 pôl debela, ktero bode izdal Dragutin Tomaj Tuminski v Belem gradu, in na ktero prejemate naročnino (1 gold.) vredništvi „Zukunft" na Dunaji in „Svetovid" v Belem gradu do 15. dne pri-

hodnjega meseca marca. — Vsa slovanska narečja so si sorodna, tedaj Slovanu lahko naučiti. Nauk po slovnicah pa je bolj dolgočasen; pisatelj „slavj. razgovorov“ si ji izvolil to pot, da je zložil v vseh jezikih pogovore o navadnih rečéh, ki jih človek vsak dan potrebuje. Tako se igraje učé jezik vseh glavnih narečij. Ker naš slovenski jezik je celó podoben srbsko-hrvaškemu, bode ta knjiga dobro došla tudi vsakemu Slovencu. Cena jej je silno nizka.

* *Atlas slikah k prirodopisu živinstva i bilinstva* (zbirka podob iz živalstva in rastlinsva) je prišla v Zagrebu na svetlo in se v Ljubljani dobiva tudi v bukvarnici Giontiniovi po 2 gld. 60 kr. — Lična ta knjiga na 32 tablah kaže 334 po natori posnetih in lepo malanih podob različnih živali in rastlin, kterih imena so zapisane v hrvaškem, slovenskem, latinskem, talijanskem, nemškem in magjarskem jeziku. — Ker zlasti šolski mladini, ktera bere v knjigah to in uno žival, to in uno rastlino, pa je ne pozná, je taka zbirka lepih podob izvrstna pomoč, da se igraje poduči v znanstvu stvarí po svetu, zato jo prav živo priporočamo učiteljem našim, da jo širijo med mladino našo. Take zbirke smo že davno pogrešali v našem jeziku; veseli smo, da jo zdaj imamo. Ako pomislimo, da obsega 334 podob za le 260 krajc., bode nam pač vsak pritrdil, da je prav dober kup.

Zabavno berílo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Konec.)

Gledala sta se z Boštjanom kake 2 minuti, kakor okamenéla, pa vedi, dragi bralec, da Boštjan, ki je vodo pil in pa Boštjan, ako je vinski pot potil, bila sta čisto različna moža. Naenkrat plane Boštjan čez mizo in objame svojega chefa, pred kterim je v navadnem življenji tako trepetal, ljubeznjivo okolo vrata in ga tako strastno na svoje prsi pritiska, da je tovaršema iz bureau-ja gospodoma Žmitku in Kozoprsku, ki sta druzega ščurka še le na lestvi imela, kar kri zastajala. Pa dobra kapljica vse izjenači in sicer tako ostri Tschertschuschnigg, ki zarad samega dostojanstva in pristojnosti ni druzega bral nego „Wiener Zeitung“ v kazini in ki se je v krčmi le z deželnimi svetovalci in penzioniranimi stotniki bratil in pajdašil, postavil je marelo v kot in je sedel z rahlim licem med Boštjana in gosp. rešpehtarja. Nazdravljal je sam Boštjanu kot slavnemu literatu in žurnalistu in razumel je mož tudi, na čudo vsem, hrvaško stolaravnateljstvo. — Bili smo še dolgo, dolgo čez polnoči na slavo „hrabrih Šišenčank“ skupaj, pri Boštjanu se je že najmenj 7 ščurkov v glavi teplo, kajti na vsakih 5 minut je gotovo gosp. Tschertschuschnigga enkrat poljubil, strašno je razgrajal in vpil, da se bosta z g. Tschertschuschniggom precej jutri oba v čitalnico vpisala, in se potem pred g. Mandiča na rotovži za nova sokola postavila; potlej pa da pojdeta, kot Goljat in Samson, v španovii nad Gutheilarje jih v prah in pepél spremenit! Pri teh zadnjih „strašnih“ besedah so se g. Kozoprsku, ki se je najbolj pijače varoval in ki je še le 2. ščurka poganjal, kar lasje ježili, in sapa mu je zastajala, ni mogel razumeti, kakošen peklenščak je necoj Boštjana obsedel, da takemu strupenemu nemškutarju kakor g. Tschertschuschniggu take blasfemijske in v nebovpijoče predloge dela!

Ob treh v jutro smo vstali in se od „polimanega kebra“ na pot spustili. Boštjan je zmirom kozlece preobračal in pri vsakej priliki po latinski vpil, kakor Cezar, ko je v Afriko prijadral: Šiška te teneo! Gosp. Kozoprsk in Ablativ sta počasi za njim koracála in svojega chefa pod pazuho peljala. Strašno so se mu vsi trije smijali in zmirom so nekaj na tihem med saboj šeptali tako, da sem opazil, da neko šalo z Boštjanom za drugi dan tkajo.

Drugo jutro ob devetih se Boštjan v svojej sobi v Jakčevi hiši na kanapéji prebudí, strašno so ga lasje boleli; *) bil je po rokah ves razpraskan. Pogleda se v zrcalo in kar ne spozná se več! Nos je bil ves moder in krvav, narasel mu je pa tako, kakor turn kralja Davida; hlače so bile vse raztrgane, naočniki so bili brez stekla, klobuka pa ni bilo nikjer. V glavi se mu je vse vrtélo: Sokol, Tschertschuschnigg in Gutheilarji, „polimani keber“, ščurki, rešpêhtar, Quominus itd. Sicer je po navadi zmirom ob 8mih že v pisarno bežal, zdaj pa je že davno devet odbila, in Boštjan si je še le očí krtáčil. — Gospodinji se je tudi čudno zdelo, kaj ta današnja nenavadna Boštjanova neredovitost pomenja?! Potrka ponižno na vrata — bila je stara zgovorna, brumna ženica in dobra dušica; — in ko se jej vrata odpró, skoro v omedlevico pade Boštjana zagledavši. — Kar križala se je Jakčeva Jera rekoč: Za božjo kriščevo voljo, pa ne ko bi se bili vi nocoj tudi z Gutheilarji tepli?! — Godilo se je namreč svetkovanje „hrabrih Šišenčank“ slučajno ravno tisto noč lanskega julija, ktera je po nesreči staremu Sokolu naključila od deželne ljubljanske vlade requiescat — in — pace — odloko. — Boštjan pri teh besedah še bolj prebledí in vpraša gospodinje: Kako mislite to? No, danes zjutraj ko sem šla po meso, zvedela sem, da je bila nocoj strašna tepežnost, grozovito je kri tekla, Sokolov je bilo več in tako je neki Gutheilarjev veliko mrtvih in ranjenih ostalo, nekteri pravijo 7, drugi pa celó 11! — Ukaže Jeri, da mu kebèl mrzle vode prinese, da se omije in opere. Ko Jera odide, zamisli se in trese kot šiba, in vedno bolj se mu dozdeva, da je bil tudi on pri tej „grozoviti“ bitki, kajti od 9tih zvečer do 9tih v jutro je imel ogromen preslédek v svojem spominu. Kaj se je ta čas prav za prav ž njim godilo, ni mogel poleg vsega globokega in tankega premišljevanja do nobenega pravega rezultata priti. Da je imel zmirom nekaj s Sokolom in z Gutheilarji opraviti, to je dobro vedel, kje pa so meje tega razsajanja ostale, o tem ga je čisto ves spomin zapustil. Odkod pa te razpraskane roke, od kod krvavi nos, od kod vsa raztrgana obleka?!! — Čem bolj je premišljeval, tem bolj je bil prepričan, da ima on gotovo vsaj en par „zdaj rajnih“ Gutheilarjev na svojej črni duši. Mislil je na véšala v Suhembajerji, delal je osnove, kako bi v Ameriko ali vsaj na Turško pobegnil, — pa bil je le pravi Nikodem, bureaukratična dolžnost zmaga in strah od Tschertschuschnigga odloči ga na to, da gré na vsak način v pisarno.

S črno zakrpanim nosom namesti ob 8mih še le ob 10tih tiho kot tat v kancelijo prileze, bled kot smrt, na vseh udih trepetaje. Kozoprsku in Ablativu, ki sta v prvej sobi pisala, bilo je videti, da sta ga že komaj pričakovala, kajti oba hitro, ko se vrata odpró, kvišku skočita in ga od vseh strani neznano pomenljivo gledata. Boštjan je ves drgetal in komaj je mogel izustiti: Vama že na očéh berem, kaj mislita, je le vendar z Gutheilarji vse res?! povejta mi, kako sem jaz k tej

---

*) Čudno, da imamo mi Slovenci in Francozi za „Katzenjammer“ enake izraze, — mi pravimo: lasje ga bolé, Francozi pa: il a mal aux cheveux. Pis.

nesreči prišel? Kozoprsk mu jame pripovedovati: Za božjo voljo, kako? — sam Bog to vé, kako! Kteri satan te je sinoči obsedel, tega ne vem, ali gotovo je bil Belcebub! Ko pridemo iz Šiške čisto mirno do flečkajnarskega mosta, pribobnajo ravno Gutheilarji iz špitalske ulice nam nasproti, bili so nekje na deželi. Komaj jih ti zagledaš, ni te bilo več obrzdati. Kot stekel volk se zakadiš med-nje in razvijal si silovito moč, kakoršne se ni nikdar nihče nadjal, Samson iz starega testamenta je bil proti tebi otročiček, kot polena si nesrečneže v Ljubljanico metal in — — — — zdaj se chefova vrata odpró, strašni Tschertschuschnigg se prikažejo in pogledajo nesrečnega Boštjana tako, da je mislil, da so se očí chefove v sulice spremenile. Namignejo Kozoprsku, ta se odstrani in mrtvaška tihota nastane, Tschertschuschnigg se možato po pisarni sèm ter tjè sprehajajo mrmraje: „strašni dogodki! strašni dogodki!“ Boštjan se je moral na zid nasloniti, ker ni mogel več stati, vsak čas je mislil, da bo omedlel, ker videl se je v duhu na véšalih v stoterih podobah, kako se sèm ter tjè maje, in kako mu neusmiljeni vetrovi kostí stresajo. — Po kakih 10 minutah pride Kozoprsk z žandarmerijskim stotnikom, ki je bil po navadi vsakdanji Tschertschuschniggov pajdaš pri „polimanem kebru.“ Zdaj namigne chef Boštjanu, naj se za nekoliko časa sam v njegov bureau odstrani. Boštjan je slušal mehanično kot avtomat, in kakor pijan se je podal v Tschertschuschniggovo pisarno. Zdaj je še le na tanko pregledal ves svoj položaj, zdaj ga je hud kès zgrabil, da ni davi skozi Trst v Ameriko bežal; zdaj je videl, v kakošne zanjke je zašel, in da je stotnik nalašč po-nj prišel, na Žabjek ga cefràt. — V tem skrajnjem hipu se v Boštjanu strašna enerżija porodí, sklene, da ne bode on na noben način na véšalih umiral; želí si ciankali, revolver, puško, pištolo ali vsaj kuhinjsk nož, pa osvedoči se, da je še žepni nožič, ko se je v jutro preoblačil, domá pozabil. Ali zdajci ga misel skrajnjega zdvojenja navdá, čul je komaj pred tednom od Ablativa, da je novo kupljeno črnilo neznano strupeno, zgrabi strastno Tschertschuschniggovo veliko tintnico in jo pripogne k ustim, in roke mu drgetajo, izmuzne se mu in polije se s črnilom od vrha do tal. Bil je že ves zmešan, rekel bi, da je že skoro popolno obnorel, zasveti se mu nekaj v kotu, bil je vrh Tschertschuschniggove marele, spomni se samoumora rimskega cesarja Nerona, strastno se toraj vrže na marelo in si jo hoče skozi prsi predreti! — V tem hipu se vrata odpró in ves bureau — bilo je do 10 uradnikov — s chefom na čelu se na pragu prikaže. Prvi trenutek so vsi ostrméli, videč črnega Boštjana, slonečega na mareli, ko je od vseh krajev črnilo curkoma od njega kapljalo. Ali prvemu začudenju je sledil nepopisen humoričen krohot, ki Boštjana kmalu podučí, da še niso žabjek in véšala tako blizo.

Od tistega časa, kar se je hotel gosp. Boštjan Nebodigatreba, kakor cesar Neron, s Tschertschuschniggovo marelo „fentati“, nisem ga več videl; niti ga ne dobiš v znanem kotičku poprejšnje Salomonove (zdaj Schmidove) kavarne, niti pri „polimanem kebru“, niti ne nikodemuje več pri „debelem botru“. Čul sem, da pripravlja zdaj „hrabre Šišenčanke“ za tisk in za igranje na ljubljanskem gledališči. To je zadnje znamenje o njem, da še živí. Če se bode možu ljubilo, še kaj imenitnega počenjati na tem grešnem svetu, tudi jaz ne bom tako lén, da tega ne bi povedal svojim bralcem.

Dopisi.

V Gradcu 14. febr. ⁎ — Kakor druga leta v predpustu, tako je tudi letos osnovalo marljivo društvo „Slovenija“ veliko besedo s plesom. Nobenkrat poprej se ni bilo zbralo toliko ljudí pri teh vrsticah kakor pred sinočnem in iz tega se prav jasno vidi, da dobivajo od leta do leta več veljave in podpornikov. Prostorne sobane Seifove so bile jako lepo okinčane in nad odrom je visel umeten grb z nadpisom „vzajemnost“ — za naše čase in zadeve jako pomenljiva beseda. Razun treh druzih pesem smo letos tudi prvikrat čuli Ipavčevo veličansko kompozicijo Koseskijevega „Kdo je mar.“ Skladatelj sam je spremljal pevce na glasoviru, ki so iskreno izvrševali svojo nalogo, kakor je le dano navdušenosti in kreposti mladih src. Nikjer ne bi bil mogel dobiti tudi strog presojevalec pomanjkljivosti, kajti vjemalo se je vse do dobrega. Pri tej priložnosti smo pa nekaj še posebno čutili, namreč to, da bi priljubljeni skladatelj skoro izdal delo, s kterim se smemo po vsej pravici ponašati, da bi se splošneje med slovenski svet vcepilo. Da je bilo obilo priznavanja vsestrane zadovoljnosti, se umé ob sebi. Po petji je bil ples do ranega jutra in tudi tù je bilo za neplesavce kakor plesavce marsikaj, kar je je moglo opomniti domorodnega čutja, vzlasti iz národnih pesem sestavljena lepa overtura in več druzega, kar jim bode ostajalo gotovo dolgo v spominu. Sešlo se je bilo okoli 600 ljudí in med njimi smo zapazili tudi rektorja visocih šol, kakor tudi več profesorjev, kterim se tudi ni brala dolgočasnost na obrazih. Prvikrat je, da je najviša oseba vseučilišča prišla tudi k slovenskej veselici, kar je bilo se vé da vsem posebno po godu. Da je gospej in gospodičin bilo več od druzih let, zopet kaže, da imajo slovenske veselice dober renomé, če še dalje ne smemo sklepati. Za drugokrat vabimo tudi nektere pisalce naše sicer cenjene „Danice“ na slovenske shode in to le iz zgolj tega, da bi se prepričali, da ni naša mladež nikakor taka, kakor jo nekteri obrekujejo. Dokler ne bodemo brali dokazov, mrzimo take možé, ki opravljajo naše nadepolne mladenče in je devajo ob dobro imé. Stariši vže tako neradi pošiljajo svoje sinove le-sem ali pa v Beč; ako pa potem še take stvarí beró, ki so „nota bene“ pri tem še celó izmišljene, rad pritegnem, da se v tacih zadevah svojemu srcu celó izneverijo. Le nikjer pretiranosti in povsod vzajemnost in bratovska ljubezen, ki nikdar brez vzroka in premislika ne sodi in obsoja!

Sevnica na Štaj. 12. febr. — Tudi pri nas smo Vodnikov rojstni dan slovesno obhajali. Čitalnica naša je napravila veliko besedo s plesom. Počela se je s čveterospevom „Pozdrav.“ Po odpetem zboru govoril je prav krasno gosp. župnik Ripšl na slavo Vodniku, pretresovaje pesnikove zasluge za narod slovenski in s krepkim klicem na svitlega cesarja je končal svoj govor. Po govoru so peli „himnus“ od dr. Benj. Ipavca. Po tem je Drnjačeva Cilka prav mično govorila besede Potočnikove „Vodniku.“ Po končanem govoru se je počela gledišćina igra „Župan“ od Vilharja. Igrali so čitalničini udje in sicer tako dobro, da smeha ni bilo ne konca ne kraja. Po končani besedi je bil ples. Vsa zabava je bila res tako lepo vredjena, da enake tukaj še nismo doživeli. Naj bi se taki večeri večkrat ponavljali!

V Gorici 8. febr. ⊙ *) — Siva megla se vlači danes po Gorici ter zakriva nam solnca zlatorumene žarke, ki spominjali bi nas na prihajočo spomlad. Vkljub otožnemu vremenu mora človeku pa vendar srce poskakovati, ko vidi, da vse po bliskovo napreduje. Umrl je v Ribnici, kakor so „Novice“ povedale, dekan Ignacij Holzapfel, ki je po misli nekterih malomodrih glav čuden testament zapustil: 50 do 60.000 goldinarjev za

*) Lepo prosimo obljubljenega. Vred.

gluhomutce na Kranjskem. O večni ti pokoj, blaga duša! — Vedel je rajni, da s tem reši veliko nesrečnežev, ki bi v surovosti morali prebiti vse dni svojega življenja, odločeni od društva človeškega, bolj divji zveri kot človeku podobni, v šibo sebi in svojim sosedom. Kranjci! to vam piše Goričan: Holzapfel je večnega vreden spomina! Vi pa ste srečni Kranjci! Sicer je tukajšnja naša naprava za gluhomutce toliko kolikor prezidana, ponovljena skozi in skozi, kajti blagi gospodje v našem deželnem odboru se trudijo, rekel bi, noč in dan, za reorganizacijo tukajšnjega zavoda; al dva jezika in dva učenika ostaneta le dva jezika in dva učenika. — Vam Kranjcem ne bo treba bojevati se z dvema jezikoma, če tudi ne bote imeli več kot sama dva učenika. Voščim vam srečo vašemu početju, kajti finančne ovire ne bodo vas zadrževale napraviti zavod za nesrečne svoje brate, ki so mutasti in gluhi.

Iz Gorice. — Govor dr. Lavričev, ki smo ga omenili ob priliki Vodnikove veselice, glasil se je blizo tako-le: „Gospôda! Narodi, kteri umrle svoje slavne možé tako častijo, da jim v spomin napravljajo posebne slovesnosti ali da jim celó spominke stavljajo, so po spričbah zgodovinskih le taki narodi, ki stojé na visokejši stopnji omike. Oslavjaje svoje prvake častijo tudi sebe, ker dokazujejo s tem, da razumejo duševna dela svojih prednikov, in da jih znajo ceniti. Vrh tega pa spodbadajo take svečanosti in taki spominki mlajše talente, da posnemajo veličastno delovanje teh mož. — V vrsto takih izobraženih narodov smo tudi v tem obziru stopili mi Slovenci, ker se je lepa ta navada, čislati svoje vredne možé, pri nas že vkoreninila. Danes slavite našega Vodnika spomin, in gotovo se to še posebno spodobi gimnazijski mladini, ker bil je Vodnik gimnazijsk profesor, prvi narodni pesnik, mladini ljub prijatelj. Kar pa nas goste najbolj veselí, je to, da slovenski mladenči Vodnika slavijo sè svojim gospodom učiteljem vred, kteri s tem svetu kaže, da mladež slovenska pravo pot hodi, ako se hvaležna kaže možu, ki se je neumrle zasluge pridobil za domovino našo.“

„Gospôda! Kadar smo mi starejši možjé bili na gimnazijah in vseučiliščih, nikdar nismo prišli v tako prijazno dotiko sè profesorji, kar je mene in nektere izmed nas zeló žalilo. Naši vzori bili so le atenske učilnice v prijaznih logih in na bregovih klasičnih potokov Cefisa in Ilisa, — tam, kjer so grški modrijani učili in večidel skupaj živeli sè svojimi učenci. To skupno življenje pa bilo je prevažen pogoj grškemu razvoju v znanstvih, kajti vpliv, ki ga imajo učitelji na učence, je veliko veči zunaj učilnice kakor v učilnici. Če ljubljeni učitelj mladenče prijazno tudi zunaj šole nagovorí in v dobro spodbada, to najbolj navduši mlada srca, ki se prav lahko vnamejo za vse, kar je dobro in krasno. Priložnosti je pa skozi celo leto dovolj. Vem sicer, da ne moremo Atenčanov popolnoma posnemati, ker so se okoliščine zeló spremenile; vendar je sèm ter tjè po Evropi kak profesor v duhu starih modroslovcev ravnal pečaje se zunaj šole z mladenči, in povsod so taki učitelji izgojili može, ki so jim bili izvrstni nasledniki v znanstvih. In gotovo, kaj se more misliti lepšega in bolj plodonosnega od tega, da profesorji in dijaki skupaj žrtujejo muzam krasnim boginjam.“

„Gospôda! Zares bližali ste se duhu klasičnih Grkov, in v duhu izobraženih narodov slavite spomin neumrlega Vodnika našega. To ste že tretjikrat storili v Gorici in nocoj po načinu, ki je dokaz izobraženega okusa, zatoraj kličemo zbrani gostje: živila goriška gimnazija, slava gosp. profesorju Rebecu!“

Iz Kočevja. — Ker se je gosp. Jožef Kren odpovedal županovanju, je bil gosp. France Fortuna, hišni posestnik in trgovec, voljen za župana našega mesta.

Iz Kranja. V čitalnični naši dvorani bode pustno nedeljo (ob 8. zvečer) maskiran ples. Vsaka oseba mora imeti vstopnico, plača 50 kr. vstopnine, in dobí na kasi loz, s kterim igra na dobitke, ki se bodo po polnoči srečkali. Prva številka dobí cesarsk cekin. Plesalci in plesalke pridejo v maškari, vsi drugi saj s kakim znamenjem, če ne, plačajo 50 kr. kazni. — K tej veselici vljudno vabi odbor.

Iz Ljubljane. „Novice“ so naznanile unidan pismo grofa Potockega, novega c. kr. ministra za kmetijstvo, s kterim je družbi kmetijski kranjski naznanil nastop svoje službe. Naj naznanijo zdaj tudi odgovor, ki ga je družba 8. dne t. m. poslala gosp. ministru.

Zahvalivši se gospodu ministru najpred za prijazni dopis od 12. dne u. m. in za dovoljenje, da se družba sme v vseh kmetijskih zadevah z odkritosrčno besedo obrniti do njega, nadaljuje svoje pismo tako-le: „Kmetijska družba se bode tega dovoljenja radostno posluževala in gotovo bode mnogokrat priliko imela prositi Vašo Prevzvišenost krepke podpore v kmetijskih in gozdnarskih zadevah.“

„Ako boste, prevzvišeni Gospod, našli, da je kmetijstvo in gozdnarstvo kranjsko zaostalo za nekterimi druzimi deželami, gotovo ne boste prezrli tega, da — če tudi kmetijstvo povsod težko breme nosi — je v primeri z druzimi deželami posebno naša dežela čez pravico preobležena z zemljiščinimi davki, zoper ktere se je deželni zbor kranjski že večkrat in prav glasno pritožil. Taki silni davki pa so môra, ktera tlači kmetijstvo, da se ne more povzdigniti v napredek, kakoršnega tirja sedanji čas. K temu dohaja še ta nezgoda, da za časa Francozov so se kmetijstva razdrobila v tako majhne kose, da so posestva naša večidel tako majhna kakor skorej nikjer drugej; to pa spet dela, da obilno pridelovanje živinske krme (in živinoreja ima naši deželi stati blizo v prvi vrsti) in kupčijskih sadežev na tacih malih poljih ni mogoče. Ako v tacih okoliščinah, ko kmetijstvo kranjsko mamijo te nadloge in skrbi, kmet naš nima prave srčnosti, da bi z veseljem napredoval v kmetijstvu in gozdnarstvu, kdo mu more to zameriti?“

„Al tudi pomočkov mu je manjkalo v napredek. Dežela naša, kteri se je vzelo premoženje, ni môgla mu napraviti učilnic za kmetijstvo in ne bode jih zdatno môgla tako dolgo, dokler se jej ne povrne njeno premoženje. Kmetijska družba sama je napéla vse moči, da je pred nekimi leti osnovala kmetijsko šolo, pa tudi šolo za podučevanje kovačev in živinozdravniških učencev, kterih obojih dežela krvavo potrebuje, ker so v tesni zvezi s pridom kmetijskim. Zavoljo pomanjkanja pripomočkov je prestala kmetijska šola.“

„Vi, prevzvišeni Gospod, v svojem pismu po pravici pravite, da je kmetijski stan prevažni stan v cesarstvu našem, kjer se 3 četrtine prebivalcev pečajo z obdelovanjem zemlje. Po takem pa tudi poznate rane vse, za kterimi boleha kmetijstvo in gozdnarstvo in ktere celiti je neobhodna dolžnost tudi vladi, sicer propadata ta dva stebra (kmetijstvo in gozdnarstvo) čedalje bolj, siromaštva bode čedalje več, in po vsem tem žuga državi sami pogubljiva nevarnost.“

„S trdnim prepričanjem, da Prevzvišenost Vaša vse to vé in pozná, združuje pa spoštljivo podpisani glavni odbor c. k. kmetijske družbe kranjske tudi popolno zaupanje, da boste vse storili kar koli je mogoče, da se kmetijstvo v Avstrii spravi na bolji stan, kteri mu tako neobhodno potreben.“

— Gospod deželni predsednik Conrad pl. Eybesfeld se je včeraj podal na Dunaj.

— Gosp. Jan. Kaprec, bivši namestnik c. k. državnega pravdnika v Ljubljani, je imenovan za svetovalca c. k. deželne sodnije ljubljanske. To imenovanje je bilo z občno zadovoljnostjo sprejeto.

— *(Kranjskim kmetiškim posestnikom na znanje.)* C. k. vojaško oskrbstvo (Verpflegsamt) v Ljubljani je naznanilo kmetijski družbi, da hoče za vojaške potrebe kupiti pšenice in rží, ako je to žito po lastnosti in ceni tako, kakor ga želí ta komisija. Kdor tedaj naših kmetov še ima pšenice in rží, naj ju brž ponudi gori imenovanemu oskrbnemu uredu in mu naznani, koliko je ima in po čim.

— Žalostno novico smo dobili iz severne Amerike, da je naš prečastiti roják gospod Friderik Baraga, škof v Marquetti misijonstva zgornjega Michiganskega v severni Ameriki, 20. dan januarja umrl. Blagi gospod je prve dni imenovanega meseca nevarno zbolel; vendar si tudi v bolezni ni dal mirú; v mestice Negaune-u, kjer so začeli delati cerkvico, se je dal 4 ure deleč nesti, da je s svojo pričujočnostjo (govoriti ni mogel več) navdušil ljudstvo k daljnemu delu. Baraga, sin posestnika trebanske grajščine, je bil 1797. l. v Dobrnicah poleg Trebna rojen; namenil se je učiti pravoslovja, al ga ni veselilo; 1823. leta je bil za mašnika posvečen. 1830. leta je šel za misijonarja v Ameriko, kjer je v različnih krajih nevtrudljivo delal za razširjenje katoliške vere med indijanskimi narodi. Spisal je v indijanskem, francozkem, angležkem in slovenskem jeziku več knjig. V indijanskem jeziku 1843. leta izdana molitvena knjiga pod naslovom: „Gete dibadjimowin, gaie dach nitam mekate-okwanaieg ogagikwewiniwan. Laibach, (Illyrie, Autriche.) Joseph Blasnik ogimasinakisan mandan masinaigan. 1843“ se je tiskala v Blaznikovi tiskarnici in sicer tako izvrstno, da ga je rajnki škof še posebno pohvalil, ker ne enega pogreška ni našel v tej 9 pôl debeli knjigi, ktera ima tako dolge besede, da nektere štejejo po 27 črk, v celi knjigi pa ni ne **r** ne **u**. — Škofija njegova ima 32 cerkev (vse so lesene), 18 postáj (štacijonov), 18 duhovnov (10 Avstrijanov, Nemcev in Slovanov), 20.000 katoličanov (Ircev, Nemcev, Francozov in Indijanov), 5 samostanov nunskih itd. Ko je Baraga škof postal v novi, od škofije Detroitske odcepljeni škofii Marquettski, je celó malo pomočnikov, cerkvá in vernih duš našel (Detroitska škofija še dandanes le 70 duhovnov šteje za 150.000 katoličanov različnih narodov); izprva je Baraga le 3 pomočnike imel; blizo čez 2 leti potem je imel 11 duhovnov, 13 lesenih cerkvá, 8 šol in le 5700 katoličanov. Neumrlo ostane njegovo ime vsem časom!

— *(Društvo „Sokol.“)* V nedeljo 16. dne t. m. je imel „Sokol“ svoj prvi véliki zbor, kterega se je udeležilo blizo 70 gospodov; vlado je zastopal mestni svetovalec gosp. Guttman. Po nagovoru dr. Karola Bleiweisa kot člana osnovalnega odbora je pozdravil komisar g. Guttman skupščino v imenu mestne gosposke. Dalja debata se je sukala o §. 10. novih pravil, kajti ta §. ne daje pravice, občnemu zboru voliti starosto (predsednika) in namestnika, ampak le 9 odbornikov, ki potem izmed sebe volijo ona glavarja; s tem §. pa, ker preveč omejuje pravico občnega zbora, velika zborova večina ni bila zadovoljna. Sklenilo se je tedaj po živih razpravah, da se po sedanjih pravilih danes voli 9 odbornikov, da pa ti spremejo nalogo, popraviti pravila tako, da občni zbor voli starosto in namestnika, ter tako popravljena predložiti c. k. deželni vladi v potrjenje. Za odbornike „Sokola“ so bili izvoljeni sledeči gospodje: Franjo Ravnikar, Pavel Drahsler, dr. Karol Bleiweis, Peter Graselli, Anton Jentl, Karol Cvajar, Franjo Drenik, Franjo Levstik in Avgust Kobler. — V prvi odborovi seji je bil začasno izvoljen za starosto gosp. Franjo Ravnikar, za namestnika pa gosp. Karol Cvajar. Sklenilo se je dalje, gospoda Mandiča izvoliti za učitelja telovadstva, in prevzeti njegovo telovadnico; večeri ob pondelkih in četrtkih (ob ½ 8. uri) so bili odločeni za telovadstvo; učilnica o telovadstvu obrtnijskih in rokodelskih fantov pa se odpre vsako nedeljo popoldne. Ukrenilo se je naposled, da se razpošljejo vabilnice vsem domorodcem, naj bi podpirali to narodno društvo, da se čedalje bolj krepčá in raste ter bode nov steber mili naši domovini. Na zdravje!

— Tukajšnja družba zdravnikov je ravnokar v natisu po nasvetu dr. Gausterja izdala svoje mnenje, kako naj se prenaredí zavod za najdence (Findlinge), za ktero jo je deželni odbor prašal. Delo je hvalevredno, in družba s tem spet spričuje, da kaj več zmore kakor le — časnike brati.

— V poslednjem našem listu grajano gledišćino igro „Die Mönche“ je c. k. deželno predsedništvo prepovedalo, da se ne sme v ljubljanskem gledišču več igrati, in tako je zadostilo zahtevam velike večine ljubljanskih prebivalcev. Dopisniku v „N. Presse“ pa, ki bi morebiti celó Adama in Evo, kakor sta bila predno sta grešila, rad videl na gledišču, in ki se je te dni grozil nad tem, da se gledišćine igre pod cenzúro stavijo, in zatega del obira „klerikalne“ deželne odbornike, moremo povedati, da ves deželni odbor je enoglasno sodil tako, da takošne igre pri nas ne smejo na javni oder. Ako jih „Presserji“ hočejo videti, naj potujejo — v Beč in ostanejo zunaj.

— *(Poslano.)* Nekoliko let je, od kar so se ljudje po Kranjskem začeli jako zavarovati zoper ogenj. K temu napredku je jako pripomogla prečestita duhovščina, ki vedno izpodbuja, da bi se zavarovalí ljudjé, kterim razlaga, kolika dobrota je zavarovanje. Ta vesela prikazen pa tudi pričuje, kako delavno in vestno ravnajo razne avstrijske zavarovalnice. Med novejšimi zavarovalnicami se je peštanska zavarovalnica zeló priljubila. Da se je pa ta naprava tako čudovito hitro razširila, k temu so pomagali delavni in spoštovani opravniki, kteri so po vseh večih krajih naše dežele, potem nizke premije in hitro plačilo, kadar se škoda zgodí. Na občno korist je zeló želeti, da bi se taka naprava razprostranila, kar je mogoče, to je, da bi našla po deželi povsod podporo, ker potem bi tem laže in hitreje izpolnjevala svoje dolžnosti. Ne more se dovolj preporočati, da bi gospodarji zavarovali poslopja, kmetijsko orodje ter napravo, drugo premično blago in žitne pridelke, ker zavarovalna polica je najtrdneji jez ognju, ki nikoli ni pokojen.

Fr. Drénik, glavni agent.

— Ako še konec marca nastopi viharno zimsko vreme sè snegom, pravi pregovor slovenski o vremenu, da „sušec z repom vije.“ Gledé na veselice letošnjega pusta moremo reči, da „svečan z repom vije“, — tako mogočno karneval, slovó jemaje, vodi svoj regiment zadnje dni. Med privatnimi veselicami gré odločno prvo mesto vzlasti mladini namenjenemu krasnemu plesu pri gospodu c. k. deželnemu predsedniku. Za javnimi plesi v kazini in na strelišču tudi čitalnica naša ni zaostala, ktera je v dvorani svoji preteklo nedeljo zbrala prav odlično množico, ki se je radovala v različnih, vzlasti národnih plesih. Da bode tudi večernica prihodnje (pustne) nedelje v čitalnični dvorani živovesela, to pričuje že pustna pratika sama ob sebi. Zvonec med vsemi pustnicami pa bode gotovo nosel pustni torek v čitalnici, kjer pevski zbor napravi veselico v maškarah, kakor slišimo, nenavadno izvrstno.

— V včerajšnji seji ljubljanske hranilnice je stavil predlog gosp. Trpinec, naj bi se na pomoč tukajšni bolnišnici za otroke namesti 100 gold. dalo 1000 gold., da bi se môgla dozidati hiša in tako tudi olepšalo mesto na tem kraji. Gosp. Guttman je gorko podpiral Trpinčev predlog, Stedry, dr. Rudolf in dr. Zupan sta ga podbijala, da milostni predlog žalibog! ni milosti našel.

— *(Gospodom trgovcem, obrtnikom in fužinarjem na Kranjskem.)* Dragi rojaki! Treba bode voliti za kupčijsko in obrtnijsko zbornico. Kakor pri prejšnjih volitvah, tako se tudi zdaj obrača zaupljivo podpisani odbor do Vas volilcev!

Kupčijska zbornica mora po vseh potih delati v duhu napredka, omike in pravice. Ona mora po vsi moči skrbeti, da se obrtnijska in trgovska delavnost ne preobložuje z davki, da se domača obrtnija povzdigne, da se jej odpró nove poti za spečevanje blaga, in se z rokodelskimi narodnimi učilnicami pospešuje poduk, omika in tedaj premožnost. Kupčijska zbornica se je trudila v tem smislu delati in zadovoljno se poziva na dosežke, akoravno se ne more tajiti, da še veliko izpeljave čaka, kar pa deloma sami zbornici tudi ni mogoče doseči. Ona je prva obudila misel važne železnice ljubljansko-belaške in lahko se danes upa, da se bode ta misel kmalu vresničila.

Vlada je po prizadevanji zbornice potrdila, da se je razširila volilna pravica.

Zbornica je velika podpornica obrtnijskim šolam, čeravno so nje dohodki majheni, in kmalu bode pri njenem varčnem gospodarjenji pobotala ves dolg, ki ga je prevzela pred dvema letoma.

Kupčijska zbornica ima tudi važne pravice. Ona svetuje vodjem v bankni poddružnici in prisednikom kupčijske sodnije; ona ima pravico, da vse, kar zapazi v obrtnijskih zadevah, naznanja vladi, ktera jo tudi vpraša za njeno mnenje. Ona voli tudi dva zagovornika za trgovski in obrtnijski stan v kranjski deželni zbor.

Gotovo važna je tedaj kupčijska zbornica. Da pa ta zbornica more spešno delati, je treba, da se izvolijo možjé, ki poznajo in ljubijo domovino, ki zraven tega, da na tanko vedó vse, česar nam je treba, so tudi zmožni, da to, kar zapazijo, naznanijo, in ki brez strahú in boječnosti delajo za resnico, pravico in napredek.

Menimo, da take možé priporočujemo v naslednjem zapisku, ki smo ga načrtali po skrbnem posvetovanji in kar moč z ozirom na vse okoliščine.

Kupčijska zbornica zastopa kupčijski in obrtnijski stan cele dežele, zato je gotovo hasnovito, da se tudi vnanji obrtniki volijo za svetovalce. Med sledeče kandidate sta toraj tudi vpisana dva zastopnika iz dežele, veljavna in spoštovana župana naj večih krajev gorenske in notranjske strani. Škoda da se zarad pomanjkljivosti v potni zvezi zdaj še ne more noben obrtnik iz te strani priporočati.

Volilce pa, da je njih volilni list veljaven, opominjamo še posebno sledečega: Vsak volilec naj se posluži pri volitvi glasovnice, ktera je tudi izkaznica. Na to glasovnico naj zapiše imena vseh 12 mož, ktere voli, in potem naj jo z lastno roko podpiše, ali če pisati ne zná, podkriža; če pa glasovnico podkriža, morate se tudi dve priči podpisati, in tista priča, ki ime volilca podpiše, se mora podpisati s pristavkom, da je „pisavec imena.“ Vsaka glasovnica se posebej pošlje in sicer zapečatena vsaj do 16. dne prihodnjega meseca sušca c. k. davkarski gosposki svojega okraja ali pa volilni komisiji kupčijske in obrtnijske zbornice v Ljubljano.

Dragi rojaki! Vdeležite se prav vsi pri tej volitvi in volite brez vsega osebnega mnenja enoglasno teh 12 mož, ki vam jih tukaj živo priporočujemo, namreč

za trgovski oddelek:

gospoda V. C. Zupana, trgovca v Ljubljani,
„ Jožefa Kušarja, „ „
„ Andreja Lavrenčiča, trgovca v Postojni,
„ Matevža Pirca, trgovca v Kranji.

Za njih namestnika:

gospoda Karola Cvajerja, trgovca v Ljubljani,
„ Vaso Petričiča, „ „

Za obrtnijski oddelek:

gospoda Jožefa Blaznika, lastnika tiskarnice v Ljubljani,
„ Janeza N. Horaka, rokovičarja v Ljubljani,
„ Franca Malija, usnjarskega fabrikanta v Ljubljani,
„ Jožefa Strcelba, svečarja v Ljubljani.

Za njih namestnika:

gospoda Matevža Šreinerja v Ljubljani.

Za fužinski oddelek:

gospoda Janeza Tomana, fužinarja v Kamnigorici.

Odbor zastopnikov kupčijskega in obrtnijskega napredka.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Političnih važnih dogodeb v preteklem tednu ni bilo. Državni zbor dunajski je obravnaval prošnjo českih pivarjev (olarjev), naj bi se davek za pivo (ol) znižal. Minister denarstva je nasprotoval, češ, da potem državni dohodki pridejo na škodo. Poslanec Ryger je dokazal, da na Ogerskem se od vedra plačuje tega davka le po 85 kr., pri nas pa 1 gold. 20 kr. Naposled je obveljal predlog: naj vlada prihodnjemu zboru predloži postavo, po kteri se pivni davek vredi po pravilih colne in kupčijske zveze z Ogersko. 3 ministri (Herbst, Giskra, Berger) so glasovali za ta predlog, 3 (Brestl, Plener in Taffe) pa zoper. Vse se je čudilo tej ministerski — edinosti! — Delegacija državnega zbora je dovršila posvetovanje o stroških cesarjeve kancelije, in predsedniku naročila, naj sklepe njene izročí ogerski delegacii. — Minister denarstva dr. Brestl potrebuje denarja; kje ga bode iskal, se še prav ne vé; najbolj neki meri na to, da bi se na premoženje naložil davek (Vermögenssteuer). Po takem tedaj zemljišni, hišni ali obrtnijski davek, po tem davek od dohodkov — vrh tega pa še davek od premoženja! — Grof Krivelli, zastopnik avstrijske vlade, je nedavno papeževi vladi izročil načrt, po kterem naj bi se konkordat prenaredil. Kardinal Antonelli mu je odgovoril, da na tej podlagi porazumljenje ne bo mogoče.

Listnica vredništva. Gosp. F. Sav. K. v R: Matičine knjige so Vam kakor vsem trž. udom bile poslane v Trst, kjer ste se vpisali, po poverjeniku gosp. Ferk. Krsniku; pri njem v Ščitom. Vilharjevi štacuni poprašajte.

Kursi na Dunaji 18. februarja.

5% metaliki 57 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 115 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 66 fl. — kr.	Cekini 5 fl. 61 kr.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.